

Міністерство внутрішніх справ України
Львівський державний університет внутрішніх справ
Центр післядипломної освіти, дистанційного та заочного навчання

Кафедра кримінального процесу та криміналістики

КЕЙС
заняття на тему
«Особливості здійснення тимчасового доступу до електронних
інформаційних систем або їх частин, мобільних терміналів систем
зв'язку»

Підвищення кваліфікації
поліцейських – слідчі

Інформація про
викладача:
к.ю.н., доцент РЯШКО
Олена Василівна
0674760228

Львів -2021

Тема

Особливості здійснення тимчасового доступу до електронних інформаційних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку

Годин на тему – 2

Занять – 1 (1 академічна година)

Навчальна мета: удосконалення поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми та систематизованих стійких знань слухачів, поглиблення теоретичних знань (уявлень) щодо кримінальних правопорушень, їх складу та ознак, а також особливостей їх кваліфікації та застосування, вивчити порядок та особливості тимчасового доступу до речей та документів у кримінальному провадженні.

Міжтематичні зв'язки: криміналістична техніка, судова експертиза, кримінальний процес, кримінальне право, судова експертиза, тактика проведення слідчих (розшукових) дій, цивільне право.

План лекції

1. Клопотання про тимчасовий доступ.
2. Особливості здійснення тимчасового доступу до електронних інформаційних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку.

1. Тимчасовий доступ до речей і документів полягає у наданні стороні кримінального провадження особою, у володінні якої знаходяться такі речі й документи, можливості ознайомитися з ними, зробити їх копії та вилучити їх (здійснити їх виїмку).

Майнові права захищаються в Україні як Конституцією, так і іншими нормативно-правовими актами, зокрема, відповідно до ст. 41 Конституції України «Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним». Відповідно до ч. 5 ст. 9 КПК України, кримінальне процесуальне законодавство України застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини, а саме у рішенні

по справі «Жушман проти України» зазначається: «Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності».

Важливо! У зв'язку з цим, тимчасовий доступ до електронних інформаційних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку здійснюється шляхом зняття копії інформації, що міститься в таких електронних інформаційних системах або їх частинах, мобільних терміналах систем зв'язку, без їх *вилучення*.

Частинами електронної інформаційної системи, як правило, можуть бути: база даних, система управління базою даних, клієнтське програмне забезпечення тощо.

Тимчасовий доступ до речей і документів здійснюється на підставі ухвали слідчого судді, суду.

Слідчий має право звернутися із клопотанням про тимчасовий доступ за погодженням з прокурором у якому зазначаються:

- короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з яким подається клопотання;
- правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;
- речі і документи, тимчасовий доступ до яких планується отримати;
- підстави вважати, що речі і документи перебувають або можуть перебувати у володінні відповідної фізичної або юридичної особи;
- значення речей і документів для встановлення обставин у кримінальному провадженні;
- можливість використання як доказів відомостей, що містяться в речах і документах, та неможливість іншими способами довести обставини, які передбачається довести за допомогою цих речей і документів, у випадку подання клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю;

- обґрунтування необхідності вилучення речей і документів, якщо відповідне питання порушується стороною кримінального провадження.

Після отримання клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів слідчий суддя, суд здійснює судовий виклик особи, у володінні якої знаходяться такі речі і документи. Якщо сторона кримінального провадження, яка звернулася з клопотанням, доведе наявність достатніх підстав вважати, що існує реальна загроза зміни або знищення речей чи документів, клопотання може бути розглянуто слідчим суддею, судом без виклику особи, у володінні якої вони знаходяться.

Слідчий суддя, суд розглядає клопотання за участю сторони кримінального провадження, яка подала клопотання, та особи, у володінні якої знаходяться речі і документи. Неприбуття за судовим викликом особи, у володінні якої знаходяться речі і документи, без поважних причин або неповідомлення нею про причини неприбуття не є перешкодою для розгляду клопотання.

Слідчий суддя, суд постановляє ухвалу про надання тимчасового доступу до речей і документів, якщо сторона кримінального провадження у своєму клопотанні доведе наявність достатніх підстав вважати, що ці речі або документи:

- перебувають або можуть перебувати у володінні відповідної фізичної або юридичної особи;
- самі по собі або в сукупності з іншими речами і документами кримінального провадження, у зв'язку з яким подається клопотання, мають суттєве значення для встановлення важливих обставин у кримінальному провадженні;
- не становлять собою або не включають речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю.

Слідчий суддя, суд в ухвалі про надання тимчасового доступу до речей і документів може дати розпорядження про надання можливості вилучення речей і документів, якщо сторона кримінального провадження доведе

наявність достатніх підстав вважати, що без такого вилучення існує реальна загроза зміни або знищення речей чи документів, або таке вилучення необхідне для досягнення мети отримання доступу до речей і документів. Необхідно пам'ятати, що у даному випадку здійснюється зняття копії інформації, що міститься у електронних інформаційних системах або їх частинах, мобільних терміналах систем зв'язку, без їх вилучення.

В ухвалі слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів має бути зазначено:

- прізвище, ім'я та по батькові особи, якій надається право тимчасового доступу до речей і документів;
- дата постановлення ухвали;
- положення закону, на підставі якого постановлено ухвалу;
- прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи або найменування юридичної особи, які мають надати тимчасовий доступ до речей і документів;
- назва, опис, інші відомості, які дають можливість визначити речі і документи, до яких повинен бути наданий тимчасовий доступ;
- розпорядження надати (забезпечити) тимчасовий доступ до речей і документів зазначених в ухвалі особі та надати їй можливість вилучити (здійснити копії інформації) зазначені речі і документи, якщо відповідне рішення було прийнято слідчим суддею, судом;
- строк дії ухвали, який не може перевищувати одного місяця з дня постановлення ухвали;
- положення закону, які передбачають наслідки невиконання ухвали слідчого судді, суду.

Особа, яка зазначена в ухвалі слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів як володілець речей або документів, зобов'язана надати тимчасовий доступ до зазначених в ухвалі речей і документів особі, зазначеній у відповідній ухвалі слідчого судді, суду.

Слідчий зобов'язаний пред'явити особі, яка зазначена в ухвалі як володілець речей і документів, оригінал ухвали про тимчасовий доступ до

речей і документів та вручити її копію та залишити володільцю речей і документів опис речей і документів, які були вилучені на виконання ухвали слідчого судді, суду.

Закон передбачає, що на вимогу володільця слідчий повинен залишити копію вилучених документів. Але у нашому випадку слідчий залишає інформацію, що міститься в електронних інформаційних системах або їх частинах, мобільних терміналах систем зв'язку, оскільки робить копії цієї інформації.

У разі невиконання ухвали про тимчасовий доступ до речей і документів слідчий суддя, суд за клопотанням сторони кримінального провадження, якій надано право на доступ до речей і документів на підставі ухвали, має право постановити ухвалу про дозвіл на проведення обшуку з метою відшукування та вилучення зазначених речей і документів.

2. З метою проведення обшуку, слідчий повинен довести наявність достатніх підстав вважати, що:

- 1) було вчинено кримінальне правопорушення;
- 2) відшукувані речі і документи мають значення для досудового розслідування;
- 3) відомості, які містяться у відшукуваних речах і документах, можуть бути доказами під час судового розгляду;
- 4) відшукувані речі, документи або особи знаходяться у зазначеному в клопотанні житлі чи іншому володінні особи.

Дозвіл на проведення огляду/обшуку задовольняється судами за умови надання слідчим доказів та обґрунтувань вчинення злочину та доведеності, обґрунтованості, виправданості заходів впливу до ступеню тяжкості кримінального порушення.

У клопотанні слідчого про обшук, повинна міститися вичерпна інформація про конкретні речі, документи, а також осіб, яких планується відшукати. Дана інформація обов'язково повинна дублюватись в ухвалі слідчого судді.

Під час огляду/обшуку має бути залучений спеціаліст, який володіє знаннями щодо особливого порядку зняття інформації з серверного обладнання, і міг би визначити конкретне серверне обладнання, яке підлягає вилученню. Дане тимчасове вилучення електронних інформаційних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку для вивчення фізичних властивостей, які мають значення для кримінального провадження, здійснюється лише у разі, якщо вони безпосередньо зазначені в ухвалі суду згідно ст. 168 КПК України.

План практичного заняття (1 академ. год.)

Вирішення ситуаційних завдань.

Задача 1

Невстановлена особа здійснила незаконне втручання в діяльні електронно-обчислювальної машини (комп'ютера), що належить ТОВ «Петренко і Ко». Під час досудового розслідування у кримінальному провадженні встановлено, що IP-адреса комп'ютера з якого здійснено незаконне втручання знаходиться у іншому місці, у зв'язку із чим виникла необхідність у проведенні ряду слідчих (розшукових) дій з метою встановлення власника (користувача) зазначеної IP-адреси, його (їх) допит, отримання документів на право власності чи користування IP-адресою та інформації щодо її використання.

Дайте правову оцінку ситуації, що склалась. Які заходи забезпечення та слідчі (розшукові) дії будуть проведені.

Задача 2

02 травня 2021 р. під час обшуку у приміщенні, яке займає М. на підставі договору оренди було вилучено належне йому майно: 4 системні блоки згідно опису за протоколом обшуку.

Дайте правову оцінку ситуації, що склалась.

Задача 3

Слідчий СВ Деснянського УП за погодженням із прокурором звернувся до слідчого судді з клопотанням про надання йому або працівнику оперативного підрозділу, який буде виконувати слідчі (розшукові) дії згідно доручення слідчого, тимчасовий доступ до документів (в тому числі електронних), які перебувають у володінні оператора телекомунікації ПрАТ «МТС Україна» (юридична адреса: 01015, м. Київ, вул. Лейпцизька, 15), з наданням можливості вилучення (виїмки) таких документів, а саме, інформації про вихідні та вхідні дзвінки, текстові повідомлення абонента мобільного зв'язку НОМЕР в період з 00:00 год. 19.05.2016 р. та до моменту винесення ухвали, з встановленням IMEI абонента та із зазначенням дати, часу, тривалості дзвінків, номерів абонентів з'єднань, IMEI їх мобільних терміналів, азимутів ретрансляційних антен та адрес розташування базових станцій у зоні покриття яких виходив на зв'язок абонент. Крім того, доступ до вищевказаної інформації просить надати на протязі 30 днів та надати копію зазначеної інформації на носії інформації в електронному вигляді у форматі Microsoft Excel.

Дайте правову оцінку ситуації. Як слідчий суддя має вирішити заявлене клопотання?

Список рекомендованої літератури:

1. Абламський С.С. Особливості здійснення тимчасового доступу до електронних інформаційних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку. Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. 2017. № 2 (78). С. 239-245.

2. Біловол Д. О. Деякі питання затримання осіб за новим Кримінальним процесуальним кодексом України / Д. О. Біловол // Митна справа: наук.-аналіт. журн.; Одес. нац. юрид. акад.; ТзОВ «Митна газета». Львів, 2014. № 2 (92). Ч. 2. К. 1. С. 145–149.

3. Бобік В. П. Поняття та зміст конституційних прав, як об'єкту обмеження під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження / В. П. Бобік // Молодий вчений. 2016. № 3. С. 460–463.

4. Завтур В. А. Допустимість доказів під час розгляду та вирішення слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження / В. А. Завтур // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2016. Вип. 41 (2). С. 154–157.

5. Коваленко А.В. Тимчасовий доступ до речей та документів у системі заходів забезпечення цивільного позову. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Є.О. Дідоренка. Том3. № 79. 2017. С. 78-85.

6. Куцкір Г. М. Заходи забезпечення кримінального провадження, які обмежують майнові права громадян / Г. М. Куцкір // Прикарпатський юридичний вісник. 2015. Вип. 3. С. 301–305.

7. Кузубова, Т. О. Тимчасовий доступ до речей і документів: теоретичні і прикладні проблеми : монографія / Т. О. Кузубова, О. О. Юхно, за заг. ред. О. О. Юхна; МВС України, Харк.нац. ун-т внутр. справ. Харків : ФОП Панов А.М., 2019. 348 с. (Серія «Бібліотека слідчого і детектива: проблеми кримінального процесу»).

8. Маланчук П. М. Практичні аспекти застосування тимчасового доступу до речей і документів як заходу забезпечення кримінального провадження / П. М. Маланчук // Правовий вісник Української академії банківської справи. 2014. № 2. С. 65–68.

9. Сотник Н. А. Заходи забезпечення кримінального провадження: генезис поняття та доцільність використання у КПК України / Н. А. Сотник // Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. 2016. № 9. С. 183–189.

10. Старенький О.С. Тимчасовий доступ до речей та документів як засіб отримання доказів у кримінальному провадженні: окремі проблемні питання. Вісник кримінального судочинства. № 1/2019. С. 60-71

Тема

Особливості здійснення тимчасового доступу до електронних інформаційних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку

Практичне заняття – 2 год.

Навчальна мета: удосконалення поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми та систематизованих стійких знань слухачів, поглиблення теоретичних знань (уявлень) щодо кримінальних правопорушень, їх складу та ознак, а також особливостей їх кваліфікації та застосування, поглибити та відпрацювати практично отримані знання.

Міжтематичні зв'язки: криміналістична техніка, судова експертиза, кримінальний процес, кримінальне право, судова експертиза, тактика проведення слідчих (розшукових) дій, цивільне право.

Кейс 1 (30 хв.). Слухачам необхідно заповнити таблицю щодо співвідношення обшуку і вилучення (тимчасового доступу) речей і документів із врахуванням особливості теми.

Обшук	Вилучення (тимчасовий доступ) речей і документів
Мета і підстави проведення.	
Особливості процедури проведення (початку, безпосереднього проведення, заключного етапу).	
Який перелік майна або документів вказується в ухвалі слідчого судді?	

Які учасники даних процесуальних дій обов'язково повинні бути присутніми при їх проведенні?	
Якщо відсутній спеціаліст в сфері комп'ютерно-технічних досліджень (будь-якої техніки, мобільних телефонів, флеш-карт тощо), під час проведення даних процесуальних дій, чи можна стверджувати про неможливість, в подальшому, проведення експертизи?	
Які питання необхідно з'ясувати слідчому (прокурору) у зв'язку із призначенням експертизи?	
Вкажіть юридичні механізми, що дозволяють відмовляти в наданні документів при їх виїмці.	
Протягом якого часу може бути реалізована ухвала слідчого судді.	

Кейс 2 (30 хв.). Проаналізуйте частину ухвали слідчого судді на предмет законності та його змісту.

Витяг з постанови на проведення обшуку приміщень з метою виявлення та вилучення серверного обладнання, комп'ютерної техніки тощо:

УХВАЛИВ:

Клопотання сторони кримінального провадження слідчого в НП слідчого відділу Солом'янського УП у м. Києві Петренка Івана Івановича про надання дозволу на проведення обшуку – задовольнити.

Надати дозвіл слідчому в НП слідчого відділу Солом'янського УП у м. Києві Петренка І.І., на проведення обшуку приміщень, які використовуються у господарській діяльності ТОВ «Аметіст» (код ЄДРПОУ 11111111), розташовані за адресою: м. Київ, вул. Червоно Партизанська, 32, кв. 81, що знаходиться у власності громадян Сідорова С.В., Сідорової О.Л. (в рівних долях), з метою виявлення та фіксації відомостей про кримінальне правопорушення, відшукування та вилучення речових доказів, а саме: серверне обладнання, яке належить суб'єктам господарювання ТОВ «Сетап» та ТОВ «Стартап», а також інша комп'ютерна техніка, носії інформації (флеш-карти, жорсткі диски та інше), документи щодо фінансово-господарських відносин між ТОВ «Аметіст» та ТОВ «Сетап», ТОВ «Стартап», записні книжки або чорнові (робочі) записи, які можуть містити відомості, що можуть бути використані як докази в даному кримінальному провадженні.

Витяг з постанови на проведення обшуку і вилучення комп'ютерної техніки та інших носіїв.

УХВАЛИВ:

Клопотання слідчого в НП слідчого відділу Солом'янського УП у м. Києві Радченка П.В. про дозвіл на проведення обшуку у кримінальному провадженні № 222222223333333333 від 24.05.2016 р., за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 110-2 КК України – задовольнити частково.

Надати дозвіл на проведення обшуку в нежитловому приміщенні по проспекту Повітрофлотський 73 у м. Києві, з метою відшукування і вилучення комп'ютерної техніки та інших носіїв інформації, банківських карток, що містять дані про протиправну діяльність.

Кейс 3 (30 хв.). На підставі проаналізованих частин ухвал слідчого судді скласти клопотання слідчого щодо проведення обшуку чи тимчасового доступу до речей і документів.